

นิพพานกระดาษ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราจะพูดถึงทางวิชาการกับทางปฏิบัตินะ ถ้าทางวิชาการเนี่ยความเห็นของโลกไง เพราะว่าเรานะมีพวกพระอย่างน้อย ๒ องค์ และโยมด้วย มาปรึกษาเพราะเขาทำวิทยานิพนธ์จะเป็นคือเตอร์ ทำวิทยานิพนธ์เรื่องนิพพาน เขาพยายามทำวิทยานิพนธ์นิพพานแล้วไปเสนอเรื่องนะ เสนอมาปรึกษาบ่อยมาก เขาค้นคว้านะในความเห็นของมหายาน นิพพานไง สุขาวดี สุขาวดี นิพพาน แบบภาคตะวันตกเขาค้นคว้าทั้งมหายานทั้งเถรวาท และมหายานแต่ละ... และเอาเราเป็นที่ปรึกษาด้วยไง แล้วทำวิทยานิพนธ์ส่งเราออกตั้งแต่ที่แรกว่าไม่ผ่านหรอก ไม่ผ่าน ยังไงก็ไม่ผ่าน แล้วเขาก็เสนอพุทธศาสตร์ของธรรมศาสตร์มั้ง แล้วอีกทีก็พุทธศาสตร์ของมหาจุฬา มาปรึกษาเรื่องนี้เยอะ แล้วไม่เคยผ่าน

เราบอกเนี่ยนิพพานกระดาษไม่ผ่านหรอก นิพพานกระดาษ เพราะอะไรรู้ไหม เพราะเราเสนอวิทยานิพนธ์นี้ มันต้องมีกรรมการใช้ใหม่ มีอาจารย์ตรวจสอบ แล้วอาจารย์ที่ตรวจสอบ เขามีการศึกษาของเขาแต่ละคน หนึ่งคนก็หนึ่งความคิด คือมีตุ๊กตาหนึ่งตัว คนหนึ่งก็มีตุ๊กตาคนละตัว คนละตัวเพราะคณะกรรมการ ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ นี้คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ จะบอกนิพพานเนี่ย แล้วกรรมการจะให้มุมมองเหมือนกันเนี่ย นิพพานกระดาษกลับไม่ผ่าน ถ้านิพพานความจริงไม่ต้องไม่มีใครรับรองไม่มีใครรับประกัน ถ้านิพพานกระดาษไม่ผ่าน ไม่ผ่านเพราะคณะกรรมการนะมีตุ๊กตาคนละตัว ตุ๊กตาคือทิว ทิวความเห็นของนักวิชาการแต่ละบุคคล ทิวความเห็นของนักวิชาการแต่ละบุคคลเนี่ยเขามีตุ๊กตาของเขาแล้ว ถ้าตุ๊กตานั้น มันจะเป็นนิพพานได้อย่างไร ตุ๊กตานั้นคือทิวคือรูปแบบของเขามีการศึกษา มา ที่เขามีข้อมูลของเขา มา แล้วมันไม่ใช่มีตุ๊กตาตัวเดียวกันนะ ถ้าคณะกรรมการมีเท่าไรมี ๔ มี ๖ มี ๘ ก็ตุ๊กตามี ๔ มี ๖ มี ๘ แล้วตุ๊กตาเห็นไหมคูลี

ทางนักวิชาการนะ บางคนไปศึกษาจากเมืองจีน บางคนศึกษามาจากอเมริกา อังกฤษ ตึกตามันคนละสัญชาติ คนละเชื้อชาติเนี่ยคือปัญญาของคน ทิฐิของคนมันหลากหลายแล้วคณะกรรมการอย่างนี้ แล้วบอกว่านิพพานเนี่ย ยิงนิพพานกระดาศไม่มีทางเป็นไปได้เลยไม่เป็นไปไม่ได้เพราะความเห็นของเขามันเป็นไปได้ นี่พอเป็นไปได้ปึบ เขาเสนอแนะ เขาแก้ไขสองรอบสามรอบ แล้วเขาบอกทำนองบอกกับลูกศิษย์ เพราะเขามาปรึกษาเรา บอกว่าคงไม่ผ่านหรอก อย่างไรก็ไม่ผ่านต้องเปลี่ยนหัวข้อเรื่องการทำวิทยานิพนธ์ สุดท้ายเขาก็เลยเปลี่ยน เปลี่ยนเป็นวิธีการสอน เขาไม่เปลี่ยนนิพพาน เขาเปลี่ยนวิธีการการสอน พอเสนอทีเดียวจบเลย ถ้าเสนอนิพพานไม่ผ่านยังงี้ก็ไม่จบ เพราะทางนิพพานกระดาศใช้ใหม่ เพราะว่าคณะกรรมการเขาก็ดีออกเตอร์กันทั้งนั้นเขาเป็นศาสตราจารย์ดีออกเตอร์ทั้งนั้น แล้วเขาจะให้ผ่านไปนิพพานอย่างนี้ ของเขาแต่ละบุคคลเนี่ย แล้วเราเข้าใจนะ

ทางวิชาการนี้ส่วนใหญ่แล้ว เขาศึกษามาของเขา มันก็มีแบบว่าถ้าศึกษาส่วนใหญ่ทางวิชาการแล้วเขาต้องมีความเห็นแบบพุทธทาสว่านั่นเลย แล้วนิพพานอย่างนั้นนิพพานแบบ เพราะเรายกไว้สูงมากเราไม่กล้าแตะต้องเขาเราไม่กล้าแตะต้องนะ เพราะเราไม่เป็นอย่างนั้น ถ้าไม่เป็นอย่างนั้นนะ แล้วจะให้เด็กที่มันทำวิทยานิพนธ์ พุดถึงทำวิทยานิพนธ์เรื่องนิพพาน แล้วให้ผ่านไปเนี่ย แล้วเด็กพวกนี้ มีวุฒิภาวะแค่ไหน นี่ไง เราถึงบอกว่า คำว่าตึกตาของแต่ละบุคคลเห็นใหม่ ตึกตาของเขามีทิฐิของเขามี ทิฐิเขามีแล้วเขาจะให้ผ่านไปได้อย่างไร ไม่ผ่าน นี่พุดถึงนิพพานทางกระดาศนะ

แต่ถ้าเป็นตามความเป็นจริง นิพพานของฝ่ายปฏิบัติ ทางฝ่ายปฏิบัติเนี่ย มันก็ไม่ใช่นิพพานทางกระดาศ สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา จิตนาการความเห็นเนี่ย มันก็แตกต่างกันหลากหลาย และความแตกต่างหลากหลายมันอยู่ที่การปกครอง พระพุทธเจ้าถ้าไม่เกี่ยวเนื่องการปกครองนะ พระพุทธเจ้าไม่แบ่งไว้ คันถธุระ วิปัสสนาธุระ เพราะคันถธุระนี้ ทางการปกครอง ที่เขาปกครองกันอยู่เนี่ย เขาปกครองกันด้วยกฎหมายใช้ใหม่ ด้วยศีลธรรมประเพณีวัฒนธรรม แต่การปกครองของวิปัสสนาธุระเนี่ย ถ้าจิตใจไม่สูงกว่าจิตใจไม่เข้าถึงเป้าหมายนั้น ไม่เคยได้สัมผัสสิ่งนั้น มันจะเอาอะไรมาตรวจสอบตรวจวัด

ฉะนั้นใจเอาความตรวจสอบตรวจวัดนี้ไง สิ่งที่ว่า ถ้านิพพานกระดาศเป็นไปได้เลย มันจะขัดแย้งกัน ขัดแย้งกันเพราะว่า เพราะจิตมันส่งออก จิตส่งออกอยู่ที่องค์

ความรู้ องค์กรความรู้ นั้น มีการกระตุ้นด้วยประกาศนียบัตร สิ่งที่ประกาศนียบัตรได้การยอมรับจากสังคม มีหน้ามีตาทางสังคมเห็นใหม่ เน้นนิพพานกระดาษ มันมีสิ่งที่รองรับ คำค่ออยู่มากมายเลย แต่ถ้าในการประพฤติปฏิบัติ ถ้าในคณธระ ในวิปัสสนาธุระ ถ้าในวิปัสสนาธุระนะแต่เดิม แต่เดิมการปกครองเนี่ยวิปัสสนาธุระ จะให้วิปัสสนาธุระเนี่ยปกครองกัน ปกครองเพราะอะไร ปกครองเพราะว่าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มันผ่านการเปลี่ยนแปลงวุฒิภาวะทางจิต มันเปลี่ยนแปลงมา มันเห็นการเปลี่ยนแปลงมา ความเปลี่ยนแปลงเห็นใหม่ นิพพานแท้ๆ เห็นใหม่

กระบี่อยู่ที่ใจ กระบี่อยู่ที่ใจคุณเวลานักกรบเห็นใหม่ นักกรบออกรบเขาต้องฝึกฝนของเขาเห็นใหม่ เพื่อฝีมือของเขา เพื่อความชำนาญของเขา เขาต้องมีกระบี่นะ กระบี่นี้เอาไว้ใช้เป็นอาวุธ สิ่งที่เป็นอาวุธ แต่ถ้าเราเปรียบเด็กฝึกหัดใหม่เห็นใหม่ อย่างพวกเรา นะจิตใจเราเนี่ยไม่ใช่กรบ ใจเรื่องอาวุธนี้ เราไม่อยากจะหกรอกเราไปจับอาวุธเขาสิ จิตใจเรารู้สึกเป็นอย่างไร พอเราจับอาวุธเขา จิตใจเรามันแบบว่ามันหวั่นไหวเลย มันไม่สมควร มันไม่ใช่หน้าที่อะไรของเรา มันเป็นอาวุธทำร้ายกัน เราไม่กล้าจับหกรอก เพราะเราไม่กล้าจับ เราถึงจะฝึกกระบี่ กว่าเอ็งจะฝึกเป็นนี่อีกนานมาก

แต่เวลานักกระบี่ของเขานะเห็นใหม่ เขาต้องทำความสงบของเขา เขาทำใจนิ่งของเขา แล้วยิ่งเรากับเพลงกระบี่นั้น เป็นเนื้อเดียวกันเพลงกระบี่นี้มันจะพลั่วแล้วการต่อสู้อะหว่างข้าศึกนี้ เขาจะตอบรับกับเพลงกระบี่เราไม่ได้ แล้วถ้าจิตใจเนี่ย ถ้ากระบี่อยู่ที่ใจเลยไม่มีกระบี่เลย คนมีกระบี่ถ้ามีกระบี่ แล้วมันจะต่อสู้อันต้องพลั่วต้องมีความชำนาญในเพลงอาวุธนั้น แต่ถ้ากระบี่อยู่ที่ใจนะหิบบไม่หิบบต่างๆ มือของเราเนี่ย เราคบเราสามารถทำให้กระบี่หลุดจากมือศัตรูได้หมดเลย นี่ไงเนี่ยพูดถึงวิปัสสนาธุระวิปัสสนาธุระเห็นใหม่ แม้แต่การยกก้าวนี้ละ สำนักบู๊ลิ้ม เขารู้เลยเนี่ยเพลงอะไร เพลงกระบี่อะไร ออกมาจังหวะไหนการทำอย่างไร

การภาวนานี้ อ้าปากพูดก็รู้แล้ว อ้าปากพูด มันจะรู้เลยว่าทำสมาธิเป็นใหม่ ใช้ปัญญาเป็นใหม่ ถ้าการใช้ปัญญาเป็น กระบี่ที่ออกมาณะ ลวดลายของกระบี่เพลงอาวุธอย่างใด แล้วเพลงไม้ตายเนี่ย เขารู้กันเลยเพราะว่ามีความสามารถขนาดนี้ มือกระบี่นี้ไม่ใช่ธรรมดา แต่ถ้ามือกระบี่นี้หิบบกระบี่ขึ้นมาเมื่อไม้สั้นหมดเลย แล้วเจอกระบี่ หัวใจก็สั้นคลอนไปหมดเลย ใจนี้มันมือกระบี่อะไรเนี่ย มันเด็กอนุบาลนะ มันไม่เข้าใจหกรอก มันไม่รู้หกรอก สิ่งนี้มันเป็นไปไม่ได้ในการปฏิบัติ ในวงปฏิบัติเห็นใหม่ วงปฏิบัติความ

เป็นจริงขึ้นมา มันฟังทีเดียวมันก็รู้แล้วไปตามความเป็นจริงนั้น ฉะนั้นถ้ากระบี่มันอยู่ที่ใจเห็นไหม ถ้ากระบี่อยู่ที่ใจนะไม่มีกระบี่ เขามีกระบี่เขารบกันเขามีกระบี่เขาต้องป็นอาวุธนะ เพื่อได้เปรียบเสียเปรียบ อาวุธใครมีความเข้มแข็ง มีความคมกล้ามากกว่ากันแต่ถ้ากระบี่อยู่ที่ใจเนี่ย เราไม่มีกระบี่เลย ไม่มีสิ่งใดเลย ทำไมเราเหนือกว่าเขาละ เราเหนือกว่าคนที่มืออาวุธเหนือกว่าทุกๆ อย่างเลย เหนือจนชนะหมดเลย

ในภาคปฏิบัติเห็นไหม สูงสุดสู่สามัญ สูงสุดสู่สามัญ เพราะสูงสุด สูงสุดเพราะการสูงสุด นี่คือการฝึกกระบี่นะ การฝึกใจวุฒิภาวะให้มันสูงขึ้นไป จากโศดาบัน สกิทา อนาคตเนี่ย มันพัฒนาขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไปนะ แต่สูงสุดสู่สามัญ พอสูงสุดพอมันพ้นออกไปแล้ว แล้วมันเข้าใจหมด มันเห็นของมันหมด นี่ จะบอกว่าถ้านิพพานกระดาษจะเป็นไปไม่ได้เลยนิพพานกระดาษเป็นทางวิชาการเพราะมีตัวตน มีตัวตน มีความขัดแย้ง มีความเห็น มีมุมมองมีทุกอย่างเลย แต่ถ้าเป็นนิพพานโดยภาคปฏิบัติ ถ้ามันเป็นความจริงของมันนะ ถ้ามันเป็นความจริงของมัน มันไม่มีรูปแบบ มันไม่มีรูปแบบเพราะอะไร เพราะว่าการประพฤติปฏิบัติของแต่ละบุคคลมันแตกต่างกัน ด้วยจริต ด้วยนิสัย ด้วยอำนาจวาสนา ด้วยมุมมอง ด้วยทิวทัศน์ แต่ แต่ทุกๆ ข้อ มีอันเดียวระยะเวลาสำเร็จ สำเร็จเหมือนกันนะ

อริยสังขมิหนึ่งเดียวใจ ทีนี้อริยสังขมิหนึ่งเดียวนี้ความแตกต่างความหลากหลาย ครูสอนนักเรียนจะเห็นเลยนะ นักเรียนเนี่ยนะ เป็นร้อยเป็นพัน เราบริหารโรงเรียน นักเรียนเป็นร้อยเป็นพันนะ แต่เวลาเข้าห้องสอบเห็นไหมข้อสอบใครเป็นคนตรวจ เวลาตรวจข้อสอบ ใจ้ความเห็นความชำนาญของเด็กนั้นอย่างหนึ่ง จิตนิสัยของเด็กอย่างหนึ่ง คนร่าเริงคนแจ่มใส เด็กที่มันปานกลาง เด็กที่มีปัญหาในตัวของมันเองนั้นเป็นของเขานะแต่เวลาผลสอบมันออกมาในกระดาษหมดคนนะ เราตรวจที่กระดาษนั้นนะ นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ความเป็นไปของเขาอะไรของเขาเนี่ย สิ่งแวดล้อมสภาพแวดล้อมเราดูแลกันได้

แต่เวลาผลของปฏิบัติเนี่ย จิตมันรวมลงอย่างไร แล้วมันมีปัญญากเกิดขึ้นมาได้อย่างไรแล้วปัญญาเนี่ย เราตรวจผลในกระดาษเนี่ย เราจะให้คะแนนเท่าไรเวลาเขาตอบมาทั้งโจทย์ทั้งคำตอบต่าง ๆ มันถูกต้องไหม ถ้ามันถูกต้อง เราให้คะแนนแล้วแต่ว่าสมควรให้ได้เท่าไร นี่ก็เหมือนกันเวลาพูดถึงสมาธิ เอ็งมีความชำนาญเท่าไรเอ็งพูดเอ็งเข้ามา ได้มากน้อยแค่ไหน ถ้าได้มากน้อยขนาดนี้แล้ว ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมาอีกนะ

ปัญญามันเกิดขึ้นมา ปัญญามันเกิดขึ้นมามันทำแล้วทำเล่า อันนี้เราไม่แน่ใจว่าผลตอบนี้ ได้คัดลอกมาหรือเปล่าเห็นใหม่ ให้ทำใหม่ ทำใหม่ ถ้าเขาทำ ทำดีกว่าเก่าอีกเพราะเขาได้ ทำแล้วทำดีกว่าเก่า อันนี้ของจริง

นี่เวลาประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติของเรา ถ้ามันเป็นความจริง ปฏิบัติเป็นความจริงขึ้นมา มันมี มันเห็น มันรับรู้ของมันแล้วมันพูดได้ตามความเป็นจริง ตามข้อเท็จจริงนั้น ฉะนั้นนิพพานที่เป็น สันติภูมิก่อนสำคัญ ผลในการประพฤติปฏิบัติ สิ่งนี้ต่างหากละ ถึงจะเป็นผลตามความเป็นจริง แต่ถ้าพูดถึงผลตามความเป็นจริงนะ เรา จะบอกทางโลกใจ ถ้าทางโลกเห็นใหม่ ถ้านิพพานกระดาศ มันน่าเชื่อถือนะเพราะได้ กระดาศคนละแผ่นดินเห็นใหม่ ชีวิตนี้เข้ามาศึกษาเพื่อเอากระดาศแผ่นดินเดียว เอากระดาศ แผ่นเดียวการ์นต์ว่า เรามีความรู้ เรามีความรู้แต่มีความรู้ขึ้นมาอันมันเป็นทางโลกเห็น ใหม่

ฉะนั้นองค์สมเด็จพระพุทธเจ้าบอกมีความจำเป็นใหม่ การศึกษานี้มีความจำเป็น นะ แต่ความจำเป็นคือศึกษามาเพื่อปฏิบัติ ไม่ใช่ศึกษามาว่าเรามีความรู้ ถ้าศึกษาแล้ว เรามี ความรู้ นะ เราคิดตรงนั้น แล้วพอศึกษาแล้วมีความรู้แล้ว เนี่ย มันเป็นกรอบเห็นใหม่ เรา ถึงพูดบ่อยว่าวิทยาศาสตร์นี้เป็นกรอบ แล้วการปฏิบัติด้วยวิทยาศาสตร์ เราจะไปกันไม่ได้ ฉะนั้นเวลาศึกษาแล้ว เวลาเราจะปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์เห็นใหม่ เวลาเราศึกษามาทาง ทฤษฎี ทางวิทยาศาสตร์เราศึกษามาเต็มที่เลย แต่เวลาเราเข้าห้องแล็บของเรา เราอันนั้น กริยาที่เราทำกับสิ่งที่เราศึกษามา มันแตกต่างกันใหม่ มหาศาลเลย

นี่ก็เหมือนกันศึกษาธรรมะพระพุทธเจ้ามา แล้วเราวางไว้วางไว้นะ เวลาปฏิบัติไป อย่างนั้น ถ้าศึกษาทางพระพุทธเจ้ามาแล้วไม่วางไว้นะ เวลาปฏิบัติมันเป็นกรอบใหม่ มันสร้างภาพ มันสร้างภาพนะ คุณสิ ที่เขาบอกว่าอย่างนี้เป็นวิปัสสนุกิเลสหรือเปล่าไม่ เป็น วิปัสสนุกิเลสนะจิตมันสงบ โอปปายะกัณณะ ความว่าง ความปีติต่างๆ เนี่ยอุปกิเลส คำ ว่าอุปกิเลสคือจิตมันลงแล้ว จิตมันทำแล้ว คือมันทำงานแล้ว ใจ ทำงานสำเร็จแล้ว แต่งาน นั้นไม่สมบูรณ์ แต่ที่เขาบอกว่าเป็นอุปกิเลสใหม่เนี่ย มันเป็นตำราหมดเลยใจ เพราะคำว่า อุปกิเลสใหม่ เพราะเป็นทฤษฎี พอใจเราเป็นอย่างนั้นปั๊บ ใจเรามีความรู้สึก มีความนึก คิด คิดว่าปัญญาที่เกิดขึ้นมาเป็นอุปกิเลสใจ เพราะอะไร เพราะคนเราไม่สัมผัสใจใหม่ คนเราไม่เคยสัมผัส

อย่างเช่น ไถนาเนี่ยชาวนาที่ไถนาเป็นอาชีพของเขาเนี่ยเขาชำนาญมากเลย เขาจะคำนวณได้เลยว่ามันควรลงไถนาเมื่อไหร่ ดินอ่อนดินแข็งดินควรลงไถนา ควรคราด ควรหว่าน ควรไถ คูแลต้นข้าว แล้วเก็บเกี่ยวมันอย่างไร เขาทำวงจรของเขามาตลอดเลย เราหัด เราเพิ่งจะทำนาเราจะลงไปทำนา พอทำนา ก็อันนี้เป็นอย่างนี้ อันนี้เป็นอย่างนี้ นี่คำว่าอุปกิเลสไง อุปกิเลสเรายังไม่ได้ทำนaley แต่ชาวนาเขาทำนาด้วยภาคปฏิบัติของเขาด้วยความชำนาญของเขา แต่เราศึกษาวิธีการทำนามาตลอดเลย แล้วเราก็ง่วงลใช้ใหม่ว่าลงไปทำนา นี่ จะไถนาอย่างไร ไถนาแล้วเข้าน้ำกี่วัน อะไรกี่วันมันก็กลับมาที่ว่า

พอจิตเรามันมีความคิด มันมีความรับรู้ต่างๆ มันจะมีอาการของมัน แล้วถามว่าอย่างนี้เป็นอุปกิเลสหรือเปล่า เราถึงบอกว่าไม่ใช่อุปกิเลสนะ สิ่งที่ว่าภาวนาไปแล้วว่างหมด สุขหมดนั่นแหละอุปกิเลส อุปกิเลสเพราะมันไม่ก้าวเดินต่อไป พอมันว่างมันมีความว่างใช้ใหม่ มันมีความรู้สึกต่างๆ มันเป็นความมหัศจรรย์ รสของธรรมชนะรสทั้งปวง รสของสมาธิธรรม รสของปัญญา รสชาติของมันเห็นใหม่ รสชาติของมันกับความสัมผัสของเรา ชีวิตประจำวันของเรา ที่เราใช้ปัญญาของเรา ที่เราศึกษาของเรา เนี่ยปัญญาอย่างนี้ มันปัญญาอย่างหนึ่ง พอจิตมันเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง วุฒิภาวะมีการเปลี่ยนแปลง จิตมันมีการพัฒนาของมัน มันพัฒนาถึงบอกว่าไม่ต้องปฏิบัติหรอก ถ้าวันไหนนะ มีความพอใจ ได้อะไรที่พอใจนี้ มันจะมีความสุขมากเลย ไม่ได้ปฏิบัติธรรมก็สุขได้

แล้วบอกว่าเมื่อก่อนไม่ได้ภาวนานะ โอ้โฮ เป็นคนที่ทุกข์มากเลย เดี่ยวนี้พอมาปฏิบัติมีความสุขมากเลย ความสุขอย่างนี้มันเข้าใจได้ไง มันเข้าใจได้ความสุขอย่างนี้เป็นความสุข ถ้าจิตมันปล่อยวาง พอจิตมันปล่อยวาง มันปล่อยวางโดยที่ว่ามันไม่มีสติปัญญาที่เป็นคนควบคุม เหมือนผู้ใหญ่ทำงาน ผู้ใหญ่เห็นใหม่ เวลากินข้าวกินปลา เนี่ยเก็บถ้วยเก็บจาน เก็บล้างเนี่ย จะเก็บแล้วทีเดียวเสร็จเลย ลองให้เด็กๆ มันกินข้าวกินปลาแล้วให้มันเก็บล้างสิ มันเก็บล้างนะโห ล้างเกลี้ยงเลยนะ ล้างแล้วล้างอีกเก็บไปเก็บมาอยู่อย่างนั้น จิตก็เหมือนกัน จิตนะ ถ้าพูดถึงนะ มันเป็นเด็กน้อย มันสัมผัสสิ่งใดเนี่ย นิพพานไง

โห นี่ความสุข มันจับพลัดจับผลู มันทำงานไม่เป็นหรือ มันทำงานไม่ถูกหรือ แต่ถ้าเป็นผู้ใหญ่นะ กินทีเดียวเก็บทีเดียว เก็บหนเดียวมันสมบูรณ์เลย จิตมันเป็นอย่างนั้น อุปกิเลสหรือไม่อุปกิเลสเห็นใหม่ อุปกิเลสมันยังไปมากกว่านี้ นี่พูดถึงเวลาเราปฏิบัติเห็นใหม่ เราจะมีผล มีประสบการณ์ ประสบการณ์ของจิต การพัฒนาของจิต มันมี

ความเห็นของจิต จิตมันพัฒนาการของมันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป นี่มันต้องมีพื้นฐาน
ขั้นตอนของมันมีพัฒนาการของมัน ถ้าพัฒนาการของมันเนี่ย วิปัสสนาธุระ วิปัสสนา
ธุระนะ จิตเราเชื่อมเรารู้ว่าเชื่อมนะ แล้วพอกาวนาไปเนี่ย เพราะคนเราทำงานเนี่ย ขิป
ปาภิญญา ปฏิบัติแล้วมันจะรู้ง่าย

แต่ถ้าเวไนยสัตว์ คนเราห่าสิบห่าสิบกึ่งๆ แล้วพวกเนี่ยมันพยายามต้องต่อสู้การ
ต่อสู้ ต่อสู้กับใครต่อสู้กับกิเลสในหัวใจของเรา ต่อสู้กับสิ่งที่มันต่อต้าน มันต่อต้านนะ
เวลามันสงบตัวมันเจียมตัวเจียมตน เพราะมีสติปัญญาดี กิเลสมันจะเจียมตัวมันจะสงบ
นิ่งอยู่ในใจของเรา ตอนนั้นเราก็อ่อนสบาย เราก็อ่อนมีหลักมีเกณฑ์ของเรา แต่ถ้ามีอะไร
กระทบเห็นใหม่ มีอะไรกระทบอะไรไปขุดคุ้ยมันจะแสดงตัวเต็มที่เลย เวลามันแสดงตัว
เต็มที่ มันก็ฟุ้งซ่านใช่ไหม ฟุ้งซ่านสมาธิก็น้อยลงใช่ไหม เนี่ยจิตเชื่อม ถ้าจิตไม่เชื่อม จิต
ดีเพราะกิเลสมันสงบตัว มันเจียมตัวเจียมตนอยู่ในใจของเรา เพราะกำลังของสมาธิ กำลัง
ของสติปัญญาของเราเนี่ยมันดี พวกนี้มันสงบตัวอยู่ชั่วคราว นั่นนะ แต่แล้วมันอยู่อย่าง
นั้นตลอดไปได้ไหม สรรพสิ่งล้วนเป็นอนิจจัง สัพเพ ธัมมา อนัตตา สภาวะธรรมเป็น
อนัตตา

สภาวะที่เกิดขึ้นมันเป็นอนัตตา มันเป็นของชั่วคราวทั้งนั้น เวลาพอมันสิ้นสุด
แห่งสุขก็เป็นทุกข์ สิ้นสุดแห่งทุกข์ก็เป็นสุข เนี่ยเพราะว่าจิตมันสงบ มันมีความสุข เรามี
ความพอใจมากละ โอ้โฮ สุขยอดเลย ถ้าอย่างนี้แล้วจะภาวนาเมื่อไหร่ก็ได้ ถ้าผลอปปี้
พอผลหรือว่าสติเราอ่อนนะ เนี่ยพอกิเลสมันไหวตัวของมัน มันมีอำนาจกำลังของมัน
ขึ้นมานะ สมาธิต้องอ่อนลงธรรมดาต้องอ่อนลงเป็นธรรมดา เนี่ยจิตเริ่มห่าสิบห่าสิบนะ
หรือน้อยกว่าเนี่ยจิตเชื่อม จิตเชื่อมนี้ไม่ใช่เชื่อมจนหมดนะ ไม่ใช่เชื่อมจนไม่มีอะไร
เหลือเลย แต่เพราะเราเคยได้สัมผัสรสชาติที่จิตมันเจียมตัวเจียมตน ที่มันหลบอยู่ แล้วเรา
คนเดียวปกครองอยู่ มันรื่นเริงอยู่ไง มันก็มีความสุขใช่ไหม แล้วเวลากิเลสมันขอ
ครั้งหนึ่ง พอครั้งหนึ่งเนี่ยเราก็รับไม่ได้ละ เรารับไม่ได้ เรามีความทุกข์ใจละ เราไม่มี
ความพอใจในตัวเราละ

เนี่ยจิตเชื่อมแล้วอาการอย่างนี้มันจะมีทุกๆ คน ใจ อาการอย่างนี้ ในการปฏิบัติเนี่ย
อาการอย่างนี้ มันจะแปรปรวนมันจะเป็นไปตลอดเวลา พอมันเป็นไปตลอดเวลาเห็น
ใหม่ จิตเจริญแล้วเชื่อม เชื่อมแล้วเจริญ มันมีการแก้ไขของมัน ถ้าคนปฏิบัติมันต้องมึ
อย่างนี้ ไม่ใช่ว่ามันก็มีแบบว่าขิปปาภิญญาเท่านั้นที่ถึงที่สุดแล้ว วัฏระดับแล้วถึงที่สุดเลย

คือถ้ามันบรรลุธรรมก็บรรลุธรรมเลย เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป แต่ถ้ามันไม่บรรลุธรรม มันต้องผ่านการเจริญแล้วเสื่อมเห็นใหม่ เนี่ยปรากฏการณ์ของจิต ปรากฏการณ์ของเรา แล้วเรากลับมาใช้ใหม่ เจริญๆเพราะอะไร เวลาเสื่อม เสื่อมเพราะอะไร เวลาเสื่อมแล้ว เจริญกลับมาใหม่ จะทำอย่างไร

ถ้ามันทำอย่างนี้ได้บ่อยครั้งเข้าเห็นใหม่ มันมีความชำนาญขึ้นมา มันโตขึ้น จิตมันโตขึ้น จิตมีกำลังขึ้น จิตมันพัฒนาขึ้นเห็นใหม่ ที่พัฒนาขึ้นนะมันก็รู้ของมันใช้ใหม่ ถ้ารู้ของมัน แล้วคนอื่นจะมาปฏิบัติ ก็เป็นอย่างนี้ถ้ามันเป็นอย่างนี้เนี่ย ถ้าวิปัสสนาธุระ วิปัสสนาธุระเขาต้องมีจิตที่เคยพัฒนาแล้ว ที่เคยภาวนาจนเป็นแล้วเห็นใหม่ เนี่ยมี ปรากฏการณ์อย่างนั้น พอปรากฏการณ์อย่างนั้นเกิดขึ้น เวลาฟัง เวลาผู้ที่คือยกว่าอ่อนกว่า มาปรึกษาเห็นใหม่ ฟังทีเดียวก็น่า มันอาศัยฟังทีเดียว ถ้าไม่เคยประสบไม่เคยผ่านเวลาพูด มันพูดจากปริยัติ มันพูดแบบธรรมะนิพพานกระดายนั่นนะ ถ้านิพพานกระดายเป็น วิชาการ นิพพานในกระดายนิพพานของพระพุทธเจ้า นิพพานกระดาย แล้วพอนิพพาน กระดาย แล้วตัวเองมีทิฐิด้วย แล้วถ้ามันเป็นไปนะ มันเป็นอย่างนี้มันออกนอกกลุ่มนอก ทางอย่างนี้ไม่ตรงกับพุทธพจน์ ถ้าพุทธพจน์ต้องเป็นอย่างนี้พุทธพจน์ คำว่าพุทธพจน์ ธรรมะของพระพุทธเจ้าอย่างหนึ่งนะ ทิฐิของเรา เพราะเราอ่านในกระดาย

ธรรมจริงๆ นะมันอยู่ในใจของพระพุทธเจ้า แล้วพระพุทธเจ้าแสดงออกมาเป็น ทางวิชาการ เป็นแนวทาง อันนี้เป็นกริยาของธรรม เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา ธรรมของธรรม เวลาจิตเราสงบเนี่ย ความสงบในใจของเรา เนี่ย ธรรมะจริง แต่เวลาอธิบายออกมา เปรียบเทียบออกมาเห็นใหม่ มันก็เป็นคำกริยาเพราะเราพยายามเปรียบเทียบถึงความสุข ของใจ ฉะนั้นนิพพานกระดายเขาจำกริยานั้นมา เขาจำกริยานั้นมา เขาไม่ได้จำรสของ ธรรมมา เพราะรสของธรรมเขาไม่เคยเห็น เขาไม่เคยรู้ถ้ารสของธรรม เขาไม่เคยเห็นเขา ไม่เคยรู้ เขาจำกริยามา แต่จิตของเราเวลาลงมันลงสู่จิตจิต มันลงสู่ตัวจริงใช้ใหม่ แต่เวลา อธิบายมันก็อธิบายออกมาเป็นกริยาเห็นใหม่ แล้วนี่กริยา กริยาเนี่ยมันเข้ากันใช้ใหม่

ถ้าธรรมะในกระดาย นิพพานในกระดายนี้นะ ๑. ตัวเองมีทิฐิของตัวเองอยู่แล้ว ๒. มุมมองที่เข้าไปถึงความจริงในธรรมของพระพุทธเจ้าไม่มี เข้าไปถึงธรรมของ พระพุทธเจ้าไม่มี พอไม่มีมันจำกริยานั้นมานี้ไง นี่ปรัชญาไง ปรัชญา โลกทัศน์สิ่งต่างๆนี้ เราเข้าใจได้แต่ความจริงในเบื้องหลังปรัชญานั้นเราเข้าใจไม่ถึง พอเข้าใจไม่ถึง เนี่ยนิพพาน กระดายนะ ฉะนั้นเพียงแต่ตรงนี้เราจะบอกว่า

ถ้าพูดถึงทางภาคปริยัติเนี่ย เราศึกษาในแวดวงของปริยัติ เราเป็นวิชาการ เราฟังไว้แต่เวลาปฏิบัติแล้วนะถ้าเรายึดปริยัติ เรายึดปริยัติเวลาจะเข้าความจริงเนี่ย เรากลับ เรากลับจะผิด เรากลับจะผิด ใจเราจะลงเราไม่ปล่อยให้อใจเราลงใจ เรากลับเราจะเสีย เราว่าเรากลับจะเสีย เราเลยไม่ได้อะไร เพราะเราไม่ได้ลงไปพิสูจน์ใจ แต่ถ้าเราวางนะ ทฤษฎีเราเรียนแล้วปริยัติเราเรียนแล้ว เช่นทางธรณีวิทยาเห็นไหม การขุดค้นเนี่ย ถ้าเราบอกว่าเราจะขุดค้นลงไปเนี่ย มันจะกระทบกับสิ่งต่างๆ เราไม่ได้ขุดค้นอะไรเลย

ทางธรณีวิทยาเราจะตรวจสอบนะ ตรวจสอบแผ่นดินตรวจสอบแร่ธาตุต่างๆ เราต้องขุด เราต้องพิสูจน์ลงไป แล้วเราจะรู้ได้ไงที่เราขุดลงไปเนี่ยมันจะมีอะไรบ้าง มันจะมีอุปสรรคอย่างไรบ้าง ถ้าขุดค้นลงไปเนี่ยเราจะมีอุปสรรคอะไรบ้าง จิตมันจะลงสู่ความสงบ มันจะมีอุปสรรคอะไรบ้างสิ่งที่เป็นอุปสรรคเนี่ย คือเวรกรรมของจิตดวงนั้น พันธกรรมทางจิตเราต้องพุทโธ พุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ แล้วให้มันลงไปพิสูจน์ การลงไปพิสูจน์อันนี้ต่างหาก มันเป็นภาคปฏิบัติใจ

ถ้าภาคปฏิบัติลงไปพิสูจน์เลย แล้วทางธรณีวิทยาเห็นไหม คูหลิ พื้นที่ไหนก็แล้วแต่ถ้าเขาได้สำรวจแล้ว ผู้ที่สำรวจใหม่ครั้งแล้วครั้งเล่าเนี่ยมันสำรวจไปเนี่ย อยู่ที่เครื่องมือ อยู่ที่ความละเอียดรอบคอบ เขาจะได้พิสูจน์ว่าเขาจะเจอแร่ธาตุสิ่งใดๆ เพิ่มมากขึ้น นี่ก็เหมือนกัน เนี่ยการตรวจสอบทางธรณีวิทยา การตรวจสอบทางจิตของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าได้ตรวจสอบมาแล้ว แล้วได้วางไว้ใช่ไหม แล้วได้เขียนเป็นตำราเขียนไปทางวิชาการวางไว้ แล้วให้ทดสอบกันแบบนี้ ทดสอบกันแบบนี้ แล้วนั่นนะ นั่นเป็นทดสอบที่จับบันทึกไว้

แต่ความจริงที่เราเข้าไปในพื้นที่ ที่เข้าไปประพฤติปฏิบัติ ฉะนั้นบอกว่าเวลาทำแล้ว จะบอกว่าไม่ต้องไปห่วงไอ้ผลการบันทึกนั้นเลย เพราะเรามาดูตรวจสอบแล้ว มันเป็นการตรวจสอบของเรา ถ้าเครื่องมือสมัยปัจจุบันมันดีกว่าอดีตมาตั้งมากแล้ว เครื่องมือเครื่องไม้เครื่องมือ การพิสูจน์มันดีขึ้นทางวิทยาศาสตร์มันดีขึ้น ทุกอย่างดีขึ้นเราตรวจสอบของเรา

ถ้าจิตมันจะลงปล่อยให้ลงไปแล้วติดตามไป มันจะเป็นสิ่งใดอันนั้นของจริงนะ แล้วของจริงเนี่ย เราจะบอกว่าถ้าเราไปกังวลเห็นไหม เวลาพูดนี้พุทธพจน์นะ พุทธพจน์นะเราจะพูดย้อนกลับตลอด เราไม่เถียงหรือไม่คัดค้านพุทธพจน์เลย เพราะพุทธพจน์

พระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้แล้ว ท่านมีความจริงในใจของท่าน แล้วท่านวางสิ่งนี้ไว้ให้เป็นประโยชน์กับเราอีกต่างหาก แต่ผู้ที่เอามากล่าวอ้างนะ ก็เหมือนกับเราเอาข้อมูล เราถือข้อมูลมา แต่เรายังไม่ได้สำรวจในพื้นที่ เราจะรู้ได้อย่างไรว่าในพื้นที่นั้นมันจะมีสิ่งใด แต่เรามีทางวิชาการอยู่เห็นไหม เรารู้ ฉะนั้นเราก็คิดชัดไปหมดเลย ทั้งๆ ที่ในพื้นที่นั้น มันมีแร่ธาตุอย่างอื่นที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ เห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ เห็นว่าไม่จควรรักไว้ มันจะไม่เป็นความหนัก หรือเป็นสิ่งที่ให้ผู้ที่ศึกษานั้น เข้าถึงแร่ธาตุส่วนที่เป็นประโยชน์ความเป็นจริงนั้น นี่เราเข้าไปตรวจสอบมันจะมีมากกว่านั้น

ฉะนั้นพอมีกว่านั้นแล้ว ธรรมของพระพุทธเจ้า จึงบอกว่าใบไม้ในกำมือกับใบไม้ในป่า ใบไม้ในกำมือ คือบันทึก บันทึกหรือข้อมูลที่พระพุทธเจ้าเก็บไว้ให้เราเนียแค่ใบไม้ในกำมือ ใบไม้ในป่าถ้าเราพิสูจน์ตรวจสอบแล้วมันยังมีอีกมาก แต่ที่นี่ทางนิพพานกระดาษ เขาบอกว่าใบไม้ในกำมือก็คือสิ่งที่เป็นความจริง แล้วสิ่งที่เขาบอกว่าเขาเป็นจินตนาการ เอาความเห็นของเขา เขาบอกอันนั้นเป็นใบไม้ในป่า ไม่ใช่ใบไม้ในป่ากับใบไม้ในกำมือ คือธรรมะแท้จริงเหมือนกัน ไม่ใช่ธรรมะ ธรรมะจดจำหรือธรรมะจินตนาการ ไม่ใช่ ถ้าเป็นธรรมะที่เป็นความจริงเนีย ใบไม้ในป่ามันเป็นความจริงเหมือนกัน

ความจริงที่ว่า ถ้าใจมันถึงที่สุดเห็นไหม คุณดูเวลาหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นนะเวลา ลูกศิษย์ลูกหามาเนียเห็นไหม ท่านพูดถึงหลวงปู่ชอบกับหลวงปู่ฝั้น ให้จับขโมยแทนผมที เวลาผมเทศน์เนีย ผู้ที่มีความสามารถเนีย มีสององค์เท่านั้นเอง หลวงตานีนะ เวลาท่านลง จิตท่านสงบอย่างไรแล้วแต่ สังเกตได้ไหมที่หลวงตาท่านพูดถึงหลวงปู่ฝั้นไปหาหลวงปู่มั่นนะ ไปคารวะหลวงปู่มั่น แล้วจะบอกวากลิ่นหอมทั้งหมดเลย หอมมากเลยแต่ไม่ใช่หอมรูปหอมเทียน เนียแล้วหลวงปู่มั่นบอกว่าใช่

หลวงตาท่านก็อยู่ด้วยเห็นไหม ถ้ามีวิฤติภาวะเหมือนกันจะไม่ถามไฉน แต่เนียพอหลวงปู่ฝั้นกลับแล้วไง เห็นไหม หลวงตาก็ขึ้นไปถามหลวงปู่มั่นว่า ที่หลวงปู่ฝั้นบอกว่าเนียที่ว่าหอมๆ มีกลิ่นหอมมากแต่ไม่ใช่หอมรูปหอมเทียนนั้นคืออะไร คำว่าคืออะไรคือไม่เห็นใช่ไหม คือไม่เห็น พอไปถามหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นบอกว่า โอ้โฮ รุกขเทวดาเต็มไปหมดเลย หลวงปู่ฝั้นกับหลวงปู่มั่นท่านเห็นด้วยกัน ท่านพูดด้วยกับคนที่เห็นด้วยกันเห็นไหม ไม่ใช่หอมรูปหอมเทียน แต่หอมไปหมดเลย หลวงปู่ฝั้นบอก ใช่ เนียผู้เห็น

ด้วยกันเนี่ย ไม่ต้องเถียงไม่ต้องพูดอะไรให้มากคำเลย แต่ผู้ที่ไม่เห็น แต่ผู้ไม่เห็น แต่เวลาถึงที่สุดแล้วก็ไปถามหลวงปู่มันเนี่ยรุกขเทวดานี้จะบอกว่าเห็นไหม

เนี่ยความรู้ความเห็น เวลาถ้ามันไปถึงที่สุด ที่ใบไม้ในป่า ใบไม้ในกำมือเนี่ย ใบไม้ในป่าเห็นไหมหลวงปู่มัน หลวงปู่ฝั้น ท่านก็รู้ของท่าน ท่านก็เห็นของท่านเนี่ย แล้วครูบาอาจารย์บางองค์นะเห็นแตกต่างกันไป อย่างเช่นหลวงปู่ผาง หลวงตาเล่าประจำว่า หลวงปู่ผางจะมีความชำนาญเรื่องพญานาคมากเลย พญานาคเนี่ยหลวงปู่ผางชำนาญมากเลย เนี่ยใบไม้ในป่าอีกส่วนหนึ่ง ใบไม้ในป่ามันมีมากไปหมด แล้วความฉลาดของแต่ละคนมันไม่เหมือนกัน

ฉะนั้นถ้าใบไม้ในป่ามันเป็นความจริง มันเป็นความจริงของแต่ละบุคคล มันเป็นความจริงของใจดวงนั้น นี่พูดถึงนิพพานของจริงใจ นิพพานของจริงมันอยู่ที่ใจนิพพานของจริงมันอยู่ที่สามัญสำนึกจากสันตสิทธินิพพาน มันเป็นสันตสิทธินิพพานมันเป็นความรู้จริงเห็นจริงจากใจดวงนั้น แล้วนิพพานของผู้นั้น นิพพานของคนๆ นั้น เพราะนิพพาน นิพพานก็นิพพานเหมือนกัน นิพพานเหมือนกัน หมายถึงพระที่มีคุณวุฒิเหมือนกัน เวลาพูดแสดงธรรมออกมาเนี่ยเหมือนกันเลย ไม่มีขัดแย้งกันเลย

เราฟังจากครูบาอาจารย์ท่านพูดมาต่อๆมานะว่า ในหลวงเรา ตอนที่ท่านศรัทธาพระป่า แล้วท่านไม่มีเวลา มาให้คือเตอร์เซอร์ มาเป็นตัวแทนใจ คือเตอร์เซอร์จะหาข้อมูล จะไปเสนอในหลวงประจำ แล้วคือเตอร์เซอร์ก็ไปหาหลวงปู่ขาวหลวงปู่ฝั้นไปหมดนะ แล้วก็ไปรายงานในหลวงว่าไปถึงแล้ว ทางเดินแตกต่างกันแต่ผลที่สุดเหมือนกันหมดเลย เหมือนกันหมดเลยเห็นไหม เหมือนกันคือเข้าถึงเป้าหมายอันเดียวกันหมดเลย เพราะว่าถ้าเป็นความจริง ความจริงกับความจริงมันไม่แตกต่างกันไม่แตกต่างกัน ไม่แตกต่างกันตามความเป็นจริง แต่วิธีการนะวิธีการอันนี้ วิธีการเราเข้าใจได้ใจเราเข้าใจเรื่องวิธีการได้ แต่วิธีการนั้นก็จะเข้ามาสู่เป้าหมายนี้ แต่ถ้าวิธีการนั้นมันบิดเบือน มันไม่เข้าสู่เป้าหมายนั้นได้ มันไม่ใช่เป้าหมายไม่ได้

เหมือนกับสินค้า สินค้าเป็นความจริง สินค้าที่มีลอกเลียนแบบนะ ลอกเลียนแบบเนี่ยเรื่องวัตถุก็แตกต่างกันแล้ว เพราะคุณภาพของแร่ธาตุก็แตกต่างกัน แล้ววิธีการเอาไปใช้งานไม่ได้เรื่องเลย เพราะอันนั้นมันจะทำให้เครื่องนั้นเสียไปเลย นี่ก็เหมือนกัน เราทำสติ เราทำสมาธิต่างๆที่เราว่ามันเป็นจริง มันเป็นจริงเนี่ย มันเป็นส่วนประกอบที่ไม่มีคุณภาพ

แล้วเข้าไปประกอบในส่วนของเครื่องยนต์ที่มีคุณภาพนี้ มันใช้งานกันไม่ได้หรอก มันทำให้เครื่องยนต์เครื่องมือเสียหายไปหมดเลย นี่ก็เหมือนกัน สถิติทำอะไรคุณภาพของเครื่องยนต์ไซ้ใหม่ เครื่องยนต์ที่จะใช้ อย่างเช่น เครื่องบินอย่างนี้ เครื่องยนต์ของเครื่องบิน จะใช้เครื่องบินนี้ถ้าถึงอายุการใช้งานหมดนะ เขาทิ้งหมดเลยต้องเปลี่ยนทันที ถ้าไม่เปลี่ยนนะ เดี่ยวมันจะทำให้เครื่องบินทั้งลำตกหมดเลย เนี่ย สีล สมาธิ ปัญญา มันจะมีคุณภาพ มันจะมีคุณภาพ รองรับเข้ามานะ

มันจะส่งขึ้นมาเป็นชั้นๆ ขึ้นมา ถ้ามันส่งชั้นๆ ขึ้นมาเนี่ยพูดถูกหมดเลย แต่ถ้ามันพูดผิดขึ้นมาเนี่ย สมาธิเนี่ยมันมีสัมมา กับมิจฉา ถ้ามิจฉามันจะส่งลงข้างล่าง ถ้าสัมมาจะส่งสูงขึ้นไปเห็นใหม่ ถ้าปัญญาเหมือนกัน ทุกอย่างมีมิจฉาและสัมมาหมด มิจฉาคือความถูกต้องดีงาม มันจะส่งให้ขบวนการนั้นสูงขึ้นๆ ดีงามถูกต้อง ถ้าขบวนการนั้นเป็นมิจฉา สัมมากับมิจฉาเนี่ย มันฟังออกนะแล้วฟังออกนี้ เวลาครูบาอาจารย์นะเวลา ชมมฺสากัจฉา เอตมฺมฺกุคลมฺตมฺ ครูบาอาจารย์เวลาพบกันเห็นใหม่ ผู้ที่เข้าป่าออกมาจากป่ามาพูดธรรมะกันเห็นใหม่ เนี่ยระหว่างสัมมากับมิจฉาเนี่ย มีอาจารย์องค์หนึ่งเห็นใหม่ ท่านพิจารณาของท่านมา พิจารณากายของท่านมาตลอดเวลา แล้วพอพิจารณากายท่านเข้าใจว่า... แล้วท่านก็ปล่อยมาตลอดเห็นใหม่ แล้วไปหาครูบาอาจารย์เรานะ บอกให้พิจารณากายสิ พิจารณาไม่ฟังนะ ไม่ฟัง พอไม่ฟัง ดันดันขึ้นไปหาหลวงปู่ที่เชียงใหม่เห็นใหม่ หลวงปู่ที่ว่าไม่รู้ใหม่ พิจารณากายแล้ว ต้องให้หลวงปู่มันพูด ถ้าหลวงปู่มันพูดนะต้องกลับมาพิจารณากายอีกล่ะ

เขาพิจารณากายนั้นแหละ แต่พิจารณากายไปแล้วเนี่ยเพราะว่าคำว่ามิจฉากับสัมมา ถ้าพิจารณากายโดยมิจฉาเนี่ย พิจารณากายไปแล้วมันสักแต่ว่า มันทำไปโดยสักแต่ว่า มันไม่มีผลตอบรับ แต่ถ้าพิจารณากายโดยสัมมาทสิ มิจฉาทสิเนี่ยมันไม่มีผลตอบรับ พิจารณากาย พิจารณากายเนี่ย คุณภาพเห็นใหม่ ภาพคอมพิวเตอร์เดี๋ยวนี้เราสร้างภาพได้ทั้งนั้น พิจารณากาย พิจารณากายโดยมิจฉาทสิ พิจารณากายเหมือนกันแต่ผลตอบรับมันไม่มี แต่ถ้าเป็นสัมมาทสิ พิจารณากายขึ้นมาเนี่ยมันจางคล้าย มันเริ่มฟุ้งคล้าย มันทำให้จิตนี้เบาลง จิตที่ว่ามันปล่อยวางได้เนี่ย ถ้ามันพิจารณากายโดยสัมมาทสิ เนี่ยมันสัมมาทสิเห็นใหม่ เนี่ยสัมมาปัญญา มิจฉาปัญญา ทุกอย่างมันมีสัมมาหรือมิจฉา แล้วถ้าพิจารณาไปเนี่ย โดยเป็นกลาง โดยมัชฌิมาปฏิปทาพิจารณาไป เวลาพิจารณาช้าบ่อยๆ ครั้งเข้านี้

มันฟื้นฟูเพื่อนเพราะมันใช้งานบ่อยเข้า มันต้องกลับไปที่สัมมาสมาธิเพื่อเพิ่มกำลังขึ้นมา มันมีความสมดุลของมัน มีการวิปัสสนาของมัน

เวลาครูบาอาจารย์เราคอยบอกกันเห็นใหม่ ให้พิจารณากายพิจารณาภายใน เขาไม่ฟัง ถ้าบางทีไม่ลงกัน ไม่ฟังไปหาหลวงปู่มันมันก็พิจารณาภายในเหมือนเดิมมันนะ ถ้าพิจารณาภายในเหมือนเดิมเห็นใหม่ ที่ว่าพิจารณาภายในกาย กายนอก กายในกาย มันเป็นอีกชั้นๆ เข้าไปนะ ถ้าเป็นวิปัสสนาธุระโดยที่ครูบาอาจารย์ของเราเห็นใหม่ เราถือนิสัยกัน เรามีความเคารพต่อกัน กริยาจากข้างนอกหมายถึงว่าจิตนิสัย คำว่าจิตนิสัย ต่างกัน ส่วนหนึ่งจะจิตนิสัยเรารับไว้ แต่พวกเราเห็นใหม่เราต้องจับประเด็นผลของมันสิ

ผลที่ทำแล้วได้ผลหรือไม่ได้ผล แม้แต่โศตของเรานี้ โดยการโศตวิญญาณเห็นใหม่ เราฟังของเรานี้ มันก็มีเหตุมีผลนะ ถ้ามันมีเหตุผลรองรับสิ่งใดต่างๆ รองรับขึ้นมาเนี่ย อันนี้มันเป็นไปได้ แล้วเราพิสูจน์ของเรา เราพิสูจน์พยายามทำของเราให้เป็นผลขึ้นมาอย่างนั้น ถ้าผลมันได้ขึ้นมาเห็นใหม่ รสของธรรมชนะทั้งรสทั้งปวง อ้อๆ สมาธิเป็นอย่างนี้ ปัญญาเป็นอย่างนี้

แต่ถ้ามันยังไม่เป็น ถ้าคำว่าเป็นนี่นะ คำว่าเป็นมันเห็นผลเลย ถ้ามันไม่เป็นอย่างนั้น มันไม่เป็นนะ มันเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญเนี่ย ปัญญาเราใช้ได้ ปัญญาใช้ได้ทุกที่เลย แต่ปัญญาอย่างนี้ ปัญญาเพื่อจะให้เรามั่นคงแข็งแรงขึ้นมา ให้จิตใจมันมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมาใช้ปัญญา ปัญญาตรีกในธรรมใด ตรีกในธรรมพระพุทธเจ้าก็ทำอย่างนี้ พระพุทธเจ้าตรัสไปศึกษากับใครมาต่างๆ เรามาตรีกได้ แล้วเราละ เราเป็นอย่างไรการกระทำเราเป็นอย่างไรเห็นใหม่

ปัญญาอย่างนี้ใช้ได้ ใช้ให้จิตใจมันเข้มแข็ง ใช้ให้จิตใจมีจุดยืนขึ้นมา เนี่ยปัญญาอบรมสมาธิปัญญาเนี่ยฝึกได้ตลอดเวลา แต่เวลาพูดถึงว่าใช้ปัญญา ปัญญาคำว่าปัญญาเนี่ย มันมีโลกียปัญญา โลกุตตรปัญญา แล้วปัญญาในขั้นของโศคาบัน ปัญญาในขั้นของสกิทา ปัญญาในขั้นของอนาคา ปัญญาของพระอรหันต์ ของอรหัตมรรคนะ อรหัตมรรคเนี่ยไม่ใช่พระอรหันต์นะ อรหัตมรรคผลพิสูจน์ของมันคืออรหัตมรรค อรหัตผล นิพพานหนึ่ง อรหัตมรรคเนี่ยเวลาผลของอรหัตมรรคเนี่ย อรหัตมรรค อรหัตผล

สิ่งที่เป็นอหัตมรรคไม่ใช่อหัตผล   สิ่งที่อหัตมรรคเนี่ยปัญญาของชั้น
 อหัตมรรคเห็นใหม่ ทำไมมันแตกต่าง   มันลึกซึ้งแตกต่างอย่างไร   มิตีความลึกคึ้น
 ต่างกัน เพราะมันมี สมาธิมันก็แตกต่าง สติ ปัญญา มหาสติ มหาปัญญา ปัญญาอัตโนมัติ
 มันแตกต่างอย่างใด   เนี่ยความแตกต่างความลึกซึ้งมันมีความแตกต่างทั้งนั้นเลย
 วิปัสสนาธุระเนี่ยรู้ได้หมด ถ้ารู้ไม่ได้หมดเห็นใหม่ ฟังหลวงตาพูดใหม่ หลวงตาพูดบ่อย
 เลยเวลาไปฟังเทศน์ครูบาอาจารย์นะ ฟังปั้บรู้เลยใครคิดตรงไหน รู้ทันที หลวงปู่บัวเห็น
 ใหม่มาพูดนะ เอ้า พุคมาเป็นชั้นเป็นชั้นขึ้นมา เอ้าพูดมาสิหมดแล้วแหละ หมดแล้วเห็น
 ใหม่คนเป็นเห็นใหม่ หมดแล้วคิดว่าอย่างใด ก็คิดว่านี่คือนิพพาน อู้ตาย ท่านว่านะอู้
 ตายเพราะอะไรอู้ตาย เพราะมันยังมีอีกสเต็มหนึ่งยังต้องขึ้นไป

แต่เวลาคนพูดขึ้นมาเนี่ย เป็นชั้นๆเป็นชั้นเนี่ยปั้บสุดแล้วเข้าใจว่าจบใจเข้าใจว่า
 นี้ในการปฏิบัติเนี่ยมันละเอียดมาก นี้พูดละเอียดมากแล้วถามว่า แล้วตัวเองคิดว่าอย่างใด
 คนที่พูดนะคิดว่าอย่างใด นี้พอคนที่พูดออกก็คิดว่านี่คือนิพพาน แต่ถ้าบอกว่าไม่แน่นอย่า
 ไรใหม่ แล้วบอกว่าต้องไปอีก พอออกต้องไปอีกปั้บ เขาก็บอกว่าเขาทำแล้วยังไม่พูดถึง
 เห็นใหม่ มันต้องสรุปก่อนว่า แล้วตัวเองคิดว่าอย่างใด แล้วยังมีการต่อไปได้อีกใหม่
 แล้วคิดว่าจะถอยใหม่ เวลาพูดธรรมะมันต้องคักหมดนะ ไม่งั้นเวลาคนพูดเนี่ยมันจะแถ
 เพราะกิเลส

ไอ้โฮ กิเลสเนี่ยมันเล่ห์กลมันรื้อยแปด เอ้า ว่ามาสิว่ามาให้หมด หมดแล้วครับ
 แล้วคิดว่าอย่างใด นี่คือนิพพานครับ อู้ตาย เอานะ คึ้นนี้ไม่ต้องไปสวดมนต์นะ ให้ทำ
 อย่างนี้เรื่อยๆ อย่างนี้ต่อไปเพราะผู้บอก บอกว่าจบแล้วไรใหม่ คิดว่าอย่างใด คิดว่านี่
 คือนิพพาน ถ้านี้เป็นนิพพานแล้วไรใหม่ให้ทำอย่างนี้ๆ พอให้ทำอย่างนี้ๆ ปั้บ แล้วคึ้น
 นี้ไม่ต้องไปนะ ไม่ต้องไปสวดมนต์ ท่านจะรับหน้าเอง ท่านลงไปสวดมนต์ทางนี้ก็
 ดำเนินการเลย

หลวงตาท่านพูดอีก บอกว่าเขาคิดมาเป็นสิบๆ ปี พอดิตมาสิบๆ ปีเนี่ยเราสะสม
 กำลังไว้เยอะ กำลังที่สะสมไว้มันไม่ได้ออกใช้ปัญญา เพราะคำว่านี้คือนิพพาน พอนี้คือ
 นิพพานมันไม่ทำอะไรละ มันนอนจมอยู่นั่นนะ แต่มันนอนจมนี้มันได้สร้างสมพลังงาน
 ไว้เยอะ ฉะนั้นพอบอกให้ทำอย่างนี้ต่อไปนะ ไม่บอกเลย ให้ทำเลยคือทำให้จิตออกเลย
 พยายามออกมาเลยพอจิตออกถ้าไม่บอกเนี่ย เราไม่บอกเนี่ย เราอยู่เฉยๆ แล้วเราหาอะไร

ไม่เจอเนี่ยเราก็จบ ท่านบอก มีคนที่เป็นบอกว่าให้ใช้ปัญญาแบบนี้ ให้หันความคิดเข้าไปตรงจุดนี้ ให้ทำอย่างนี้ พอกำลังมันมีอยู่แล้วใช่ไหม พอมีคนแนะนำมันก็ออกเลย

ไอ้โฮ หลวงตาท่านบอกว่าจิตนี้ติดมาหลายปี พอติดมันไปสะสมกำลังไว้มาก พอสะสมกำลังมากๆ พอจิตมันมันเข้ามาถึงภายในของมันนะ พอมันกลับเข้ามาพอมันกลับเข้ามาถึงตัวมันเอง แล้วทำลายตัวมันเองนะ บอกว่าเวลาขง ขางคานมันขาดพื้บ ลงนี้ลงแรงมาก ขณะจิต หลวงตาท่านบอก เวลาท่านลงเนี่ยกระเทือนสามโลกธาตุมันหวั่นไหวหมดเลย อันนี้ขงของคานมันขาดยุบลงเลย แบบว่าโลกนี้ยุบตัวลงเลย พอยุบตัวลงเลยเนี่ยความรู้สึกบอกว่า ไอ้..ขงตัวเอง เข้าใจว่าขงคือคานที่กุฎิที่นั่งอยู่นะมันยุบลง ความรู้สึก

แต่พอมารายงานหลวงตา หลวงตาบอกว่าคานของกิเลส คานของอวิชชามันขาดลงนี้วิปัสสนาธุระ ไม่ใช่นิพพานกระดาษ นิพพานจริงๆ นะ เพราะการปฏิบัตินะ ถ้าปฏิบัติมาถูกต้องดีงามเนี่ย แต่อำนาจวาสนาของคนมันก็มีติด มีติดข้องมีการเกาะเกี่ยวมีการกระทำเนี่ย มันมีขงมัน ถ้ามีครูบาอาจารย์เห็นใหม่ มันจะแก้ไขมาเป็นขั้นเป็นตอนเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา จนถึงที่สุดนะ มันจะเป็นคุณสมบัติ เป็นความเป็นจริงคือนิพพานแท้ๆ นิพพานเป็นสันตภิฎฐิโก นิพพานในหัวใจไม่ใช่นิพพานกระดาษ เอวัง